

canonical approach to the text, drawing attention to its literary and theological understanding. A special attention is given to the principle of community hermeneutics, which allows to show the harmony in polyphony of various commentaries as well as assists in the formation of adherents' community prepared to work on new theological projects.

The article also demonstrates the basic principles of the Slavic Bible Commentary: contemporaneity, actuality, transforming action etc. The article recounts the organizational foundation of the project, shows the possible ways of its future development and improvement, outlines potential perspectives for future Bible commentaries.

Keywords: Bible, commentary, interpretation, hermeneutics, community hermeneutics, Biblical studies, Slavic Bible Commentary, Evangelical Christianity.

УДК 26:316.77(045)

Филипчук С.,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри релігієзнавства і теології

Національного університету «Острозька академія»

(Острог, Україна), E-mail: svtlana.fylypchuk@oa.edu.ua

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІДДІЛИ УПЦ МП І УПЦ КП ЯК ГЕНЕРАТОРИ СУСПІЛЬНО-РЕЛІГІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

***Анотація.** Досліджено становлення синодальних інформаційних відділів УПЦ МП і УПЦКП. Виявлено напрями та форми діяльності цих структур. Показано роль очільників інформаційних відділів у налагодженні комунікації між церквою та суспільством.*

***Ключові слова:** синодальні інформаційні відділи, УПЦ МП, УПЦКП, соціальні комунікації, ЗМІ.*

Сучасна інформаційна епоха викликає радикальні трансформації християнства, зокрема в праксеологічній сфері. Виняткову роль у соціальних комунікаціях між суспільством та православними конфесіями УПЦ МП та УПЦ КП відіграють синодальні інформаційні відділи, які генерують, ініціюють, артикулюють та інтерпретують суспільно-релігійну інформацію. Актуальність дослідження зумовлена також потужним розвитком релігійних, зокрема християнських медіа в Україні, що розглядаються самими конфесіями як засіб місіонерської та просвітницької діяльності.

У сфері гуманітаристики працює чимало дослідників, які вивчають проблему взаємовідношень релігії та медіа, відображення в ЗМІ різних аспектів культурної та показультової діяльності християнських конфесій. Так, А. Бойко досліджує багатовекторну сферу релігійної журналістики, М. Балаклицький вивчає медіатизацію протестантизму, О. Задоянчук відстежує особливості сприйняття УПЦ МП в ЗМІ України, І. Скленар студіює сучасну церковну пресу України та ін.

Проблематика соціальних комунікацій православних конфесій України здебільшого окреслена гуманітарними студіями журналістикознавчого характеру (лише кандидатська дисертація О. Задоянчук виконана в філософському напрямі), відтак комплексного філософсько-релігієзнавчого дослідження впливу синодальних відділів православних конфесій України на генерування суспільно-релігійної комунікації не здійснювалося.

Мета наукового дослідження – проаналізувати різні сегменти діяльності інформаційних відділів УПЦ МП і УПЦ КП та їхніх очільників, які продукують соціальні комунікації церков у суспільно-релігійному медіасередовищі. Для реалізації мети потрібно виконати такі **завдання**: дослідити становлення інформаційних синодальних відділів, вивчити позиціонування цих відділів та їхніх очільників в українському інформаційному просторі через призму місії церков.

Процеси інформатизації трансформують життя людини та суспільства в цілому

через нові форми поширення та доступу до інформації, а також видозміну й адаптацію традиційних засобів суспільної комунікації. Оскільки релігійна сфера життя соціуму також активно залучена в цей процес, відтак православні конфесії демонструють значну активність у медіасередовищі. Упродовж років незалежності України УПЦ МП та УПЦ КП постійно коригували свою позицію щодо інформаційної та просвітницької роботи, яка, зокрема, полягала в реорганізаціях й адаптації діяльності синодальних церковних відділів до нових суспільно-релігійних викликів. Тому цей процес охоплює певний історичний досвід, який слід вивчити та проаналізувати, зважаючи на колізії сучасного православного життя в Україні.

Суспільно-політичні процеси, покликані до життя здобуттям Україною незалежності, детермінували активний розвиток християнських конфесій. На початку 90-х рр. ХХ ст. різною юрисдикційною приналежністю двох українських церковних інституцій були закладені колізії в православному середовищі. Відтак УПЦ МП та УПЦ КП сформували й артикулювали різні матриці суспільно-релігійної комунікації в українському медіасередовищі, що їх генерували, зокрема, церковні інформаційні синодальні відділи. Логіка висвітлення комунікаційної сфери двох найбільших православних конфесій України в цій розвідці буде здійснюватися через аналіз становлення їхніх інформаційних синодальних структур, окреслення векторів їхньої діяльності через призму завдань та покладених на них функцій, а також постатей їхніх очільників.

На зміну Пресовому департаменту при Управлінні справами на чолі із Зоєю Гавриленко прийшла прес-служба УПЦ МП, яку 1998 року очолив Станіслав Речинський. Виконання обов'язків прес-секретаря митрополита Володимира (Сабодана) С. Речинський розпочав зі створення інтернет-ресурсу «Православ'є в Україні», розуміючи, що такий портал є, з одного боку, необхідним засобом місіонерської діяльності церкви в нових для неї умовах самостійної України, а з іншого, сучасним інструментом донесення позиції церкви до широкого загалу. Так, С. Речинський написав низку критичних статей стосовно патріарха Філарета, таким чином здійснюючи активну інформаційну кампанію проти УПЦ КП.

2000 року РПЦ був прийнятий документ «Основи соціальної концепції РПЦ», відтак і УПЦ МП отримала генеральні директиви в сфері взаємодії церкви та ЗМІ. Поява цього документа пожвавила й структурувала інформаційний напрям роботи УПЦ МП, водночас ввівши його в рамки, закладені й прописані зі свого юрисдикційного центру. Таким чином, початок третього тисячоліття ознаменував собою появу нового – організованого та керованого – формату суспільно-релігійної комунікації УПЦ МП.

Референтом Предстоятеля УПЦ МП Володимира із березня 2001 року став Василь Анісімов, відтоді він також очолив прес-службу, утворену замість попередніх структур. За його ініціативи було засновано «Вісник прес-служби УПЦ» (надміру заполітизоване церковне медіа, основними темами якого є пропаганда ідей «русского міра» та критика УПЦ КП), а також сайт прес-служби «Православ'є в Україні», редагувати який за дорученням В. Анісімова став священник Георгій Коваленко. У квітні 2004 року після конфлікту з о. Георгієм Коваленком, котрий став підпорядковуватися безпосередньо напряму митрополиту Володимирі, В. Анісімов створив новий російськомовний інтернет-сайт під назвою «Украина Православная», а згодом, 27 липня 2005 року, зареєстрував приватну компанію «Видавництво «Прес-служба УПЦ» – товариство з обмеженою відповідальністю». Синод УПЦ МП наголосив, що сайт «Україна православна», редагований В. Анісімовим, не був офіційним органом Київської митрополії УПЦ. Оскільки із боку Київської митрополії УПЦ не було відкликано благословення на структуру В. Анісімова, яка розміщувалася й діяла безпосередньо в Києво-Печерській лаврі, відтак В. Анісімов і надалі в публічному медіапросторі представляв її як церков-

ний орган, хоча офіційними органами Київської митрополії УПЦ Синод затвердив «Церковную Православную газету» та сайт orthodox.org.ua, редактором якого став о. Георгій Коваленко.

18 квітня 2005 року на засіданні Синоду УПЦ МП було вирішено підпорядкувати всі загальноукраїнські офіційні церковні засоби масової інформації синодальному відділу «Місія духовної просвіти», на який покладено функції редагування і випуску офіційних загальноцерковних засобів масової інформації: сайт orthodox.org.ua, всеукраїнська «Церковна православна газета» та журнал «Православний вісник», а також координації редакційної політики неофіційних та регіональних церковних ЗМІ і співпрацю зі світськими ЗМІ. До складу синодального відділу також була включена прес-служба УПЦ під керівництвом В. Анісімова, яка при цьому зберегла певну самостійність та залишалась заповлітеною.

Патріарх Кирило 29 липня 2009 р., під час першого архіпастирського візиту в Україну, у Трапезному храмі Києво-Печерської лаври нагородив Василя Анісімова орденом РПЦ Преподобного Сергія Радонезького, у такий спосіб виявивши схвалення його діяльності. Згодом митрополит Володимир 22 січня 2010 року благословив урочистості, присвячені виходу в світ соного номера «Вісника прес-служби УПЦ», незмінним головним редактором якого з часу заснування 2001 року лишився Анісімов.

Якщо проаналізувати характер журналістських матеріалів (а їх понад 100, із 1992 року опубліковані в українських та російських періодичних виданнях) Василя Анісімова, що безпосередньо присвячені проблематиці державно-церковних та міжконфесійних відносин в Україні, то можна констатувати відповідність змісту його текстів ідеям «русского міра», а також нетерпимість щодо релігійного розмаїття в Україні й буття самої Української держави. Він також видав 9 російськомовних книг із промовистими назвами: «Истинный лик Филаретовского патриархата» (три книги, 1998–1999), «К истории автокефального и филаретовского расколов» (2002), «Церковь времен оранжевого двоеверия» (2007), «Украина: выбор веры, выбор судьбы: сборник статей и интервью» (2007), «Патриарх единства» (2009), «В кругах Левиафана: Православная Церковь и Украинская держава» (2009), «Тернии Второго Крещения» (2010), «Самосвятские расколы в Украине» (2010), «Скованные одной ложью» (2010).

Особливо прикметні публікації Василя Анісімова на офіційному сайті «Україна православна» за 2014–2016 роки. Його журналістське слово є одним із ретрансляторів російської пропаганди, яка є елементом російської гібридної війни. Приміром, у традиційних щорічних бесідах із головою православного братства «Радонеж», директором радіостанції «Радонеж» Євгенієм Нікіфоровим Василь Анісімов говорить про «розкольників», «уніатів», «бандерівців», «Україна була створена Російською імперією та комуністами» тощо [1].

Водночас у РПЦ, якій юрисдикційно підпорядкована УПЦ МП, відбувалися подібні організаційні процеси з синодальними структурними підрозділами, що координують інформаційну роботу. Так, синодальний інформаційний відділ був утворений рішенням Синоду РПЦ від 31 березня 2009 року, головою якого був призначений головний редактор журналу «Фома» В. Р. Легойда. Основними завданнями, які окреслили перед новоствореним відділом, були: формування єдиної інформаційної політики РПЦ, координація роботи інформаційних підрозділів єпархій та синодальних закладів, а також взаємодія між православними і світськими ЗМІ. Цей структурний підрозділ забезпечував роботу офіційного сайту РПЦ (Патриархия.ru), а також офіційного каналу РПЦ, що був запущений спільно з Google 2010 року на відеохостингу YouTube. Синодальний інформаційний відділ РПЦ займався проведенням фестивалю православних ЗМІ «Віра і слово». Рішенням Синоду від 24 грудня 2015 року з метою оптимізації діяльності він був реорганізований у синодальний відділ із взаємовідносин церкви і ЗМІ (головою

був призначений Володимир Легойда) (журнал № 98 [4]).

Чи не найупізнаванішим медійним обличчям УПЦ МП є протоієрей Георгій Коваленко. У березні 2008 року він як шеф-редактор очолив портал «Православ'я в Україні», а з серпня цього ж року став головою синодального інформаційно-просвітницького відділу УПЦ МП, керівником прес-служби і незмінним прес-секретарем предстоятеля УПЦ МП Володимира (до смерті митрополита 5 липня 2014 року).

Прес-служба була покликана не лише створювати та поширювати інформацію про діяльність УПЦ МП та її очільника, митрополита Володимира, на платформах світських та конфесійних медіа, коментувати події суспільно-релігійного характеру, конкретизуючи при цьому позицію церкви, співпрацюючи зі світськими телеканалами та провідними друкованими ЗМІ України, але й надавати допомогу в організації, підготовці та авторизації інтерв'ю з предстоятелем та єпископами УПЦ МП. Існування такої структури стало необхідністю, адже потрібно було активно налагоджувати комунікацію між церквою та суспільством.

Від Синоду УПЦ МП синодально-інформаційний відділ отримав наступне окреслення мети його діяльності: «*координує* інформаційно-просвітницьку діяльність УПЦ, *реалізує* загальноцерковні та загальноукраїнські інформаційні та просвітницькі проекти, *інформує* суспільство про життя УПЦ, служіння Предстоятеля та точку зору священноначалія з важливих та суспільно значущих питань» (журнал №13 [4]).

Будучи очільником синодального інформаційно-просвітницького відділу, о. Георгій Коваленко помітно активізував інформаційну роботу церкви. Так, для координації зусиль, обміну досвідом він започаткував щорічні «Фестивалі ЗМІ православних», які щоразу відбувалися в різних регіонах України: Київ, Львів, Донецьк, Ялта, Балаклава тощо. Приміром, V ювілейний Фестиваль ЗМІ православних відбувся 7 – 12 травня 2012 року в Донецькій єпархії. У рамках цього форуму були презентовані єпархіальні медіа-проекти, три семінари за участю співробітників синодального інформаційного відділу РПЦ та зустріч із головою синодального інформаційного відділу РПЦ Володимиром Легойдою, а також круглі столи та майстер-класи режисерів і видавців. За підсумками фестивалю було нагороджено найкращі церковні медіапроекти та прес-служби [6].

За період своєї каденції Георгій Коваленко домігся посилення присутності УПЦ МП у медіапросторі України. Цьому, зокрема, сприяли прес-конференції, приурочені різним публічним подіям церкви. Скажімо, висвітлення візитів патріарха Кирила, святкування Водохреща на Дніпрі, благодійного ярмарку «Від Миколая до Різдва», проведеного спільно з Київською міською радою тощо, на які запрошували журналістів провідних друкованих та телевізійних ЗМІ України; прес-тури для працівників світських ЗМІ (приміром, до Полтавської єпархії УПЦ МА «Гоголівськими місцями – до 200-річчя народження М. В. Гоголя») («Дзеркало тижня», «Комсомольська правда», «Сьогодні», УНІАН) [8]; коментарі очільників церкви для телевізійних сюжетів та друкованих ЗМІ щодо важливих подій церковного та суспільно-релігійного життя.

У жовтні 2003 року був проведений перший «Міжнародний фестиваль православного кіно «Покров», засновником якого є УПЦ МП, а організатором Свято-Троїцький Іонійський монастир. У «Положенні» про кінофестиваль його метою і завданнями була допомога авторам і виробникам православних кіно- і телефільмів, а також популяризація фільмів християнського змісту [12, с. 5-12]. У 2017 році відбувся 15 кінофестиваль, відтак ця щорічна подія є яскравим інформаційним приводом та культурно-місіонерським проектом, адже фільми-лауреати потім показують і на телебаченні, і на широкому екрані.

Синодальний інформаційно-просвітницький відділ координував роботу з церковними та світськими ЗМІ. Зокрема, на сайті «Фестиваль ЗМІ православних»

створений каталог православних ЗМІ (друкованих, теле- та радіоканалів, сайтів тощо), що налічує 598 позицій. У цьому каталозі також є перелік видань із грифом «рекомендовані СІПВ»: зокрема, друковані ЗМІ: «Церковна Православна газета», Київ; «Православний вісник», журнал, Київ; «Труды КДА», журнал, Київ; «Академический летописец», журнал, Київ; «Православие и медицина», журнал, Сімферополь; «Самарянка», журнал, Дніпропетровськ; «Фамилия», журнал, Київ; «Отрок UA», журнал, Київ; «Живой родник», журнал, Донецьк; «Радость моя», журнал, Донецьк; «Шишкин лес», журнал, Донецьк; «Капельки», журнал, Харків; «Богдан», журнал, Дніпропетровськ; «Церква і молодь», газета, Львів; «Начало», газета, Дніпропетровськ; «Одигитрия», газета, Вінниця; телебачення: телеканал «Глас»; телепрограма «Православний календар» (ТРК «ЕРА»); телепрограма «Семидица», (супутникові канали «Союз» РФ, «34», м. Дніпропетровськ); телепрограма «В гостях у Дуняши», (супутникові канали «Союз» РФ, «34», м. Дніпропетровськ); радіо: радіопрограма «Православ'є в Україні» (УР-1 щоп'ятниці о 21.15); радіопрограма «Православний світ» (УР-1, ЕРА-FM); радіопрограма «Православний календар» (УР-1, ЕРА-FM); радіопрограма «В духовному вимірі» (ЕРА-FM) [5].

У вересні 2014 року Синод УПЦ МП розглянув питання про реорганізацію низки церковних структур, зокрема було створено синодальний просвітницький відділ, який очолив Георгій Коваленко. Синодальний інформаційно-просвітницький відділ УПЦ МП 16 вересня 2014 року було перетворено на синодальний інформаційний. Його головою Синод призначив єпископа Ірпінського Климента, вікарія Київської митрополії, фактично довіривши йому інформаційну політику церкви (журнал №56 [2]).

29 січня 2016 року відбувся Синод УПЦ МП, на якому, заслухавши доповідь митрополита Онуфрія, єпископи ухвалили рішення про ліквідацію синодального просвітницького відділу та приєднання його до синодального інформаційного відділу, яким призначено керувати єпископа Климента (журнал №1, [3]). Також митрополит Онуфрій призначив редактором офіційного сайту УПЦ МП «Українська православна церква» єпископа Климента. Відтак після цього Синоду о. Георгій Коваленко вже не мав ніяких офіційних посад в УПЦ МП.

4 березня 2016 року було засновано Відкритий православний університет Святої Софії (далі – ВПУ), який, за словами Георгія Коваленка, має «стати майданчиком для пропагування європейських та біблійних, формування українських цінностей та ідей із фокусом на міжнародну спільноту, обговорення церковних реформ та майбутнього, а також шляхів відновлення єдності Православ'я» [10].

Робота університету сфокусована на певні цільові групи. Так, дбаючи про освітньо-культурний розвиток дітей, працює «Школа Анни Ярославни». Це проєкт, у рамках якого діють: «Школа премудрості», де діти знайомляться з історією і традиціями релігійних свят православних українців; «Квест-програма», в рамках якої проводять екскурсії-квести центром столиці на тему історії Києва та діяльності його князів; школа театрального мистецтва тощо.

Платформа ВПУ є відкритою структурою, що зорієнтована на нішеву культурно-освітню аудиторію. У її рамках відбулося близько 30 відкритих лекцій на тему «Релігія у ХХІ столітті», постійно діє круглий стіл «Українська Православна Церква у ХХІ ст.»; відбуваються міжнародні конференції «Премудрість земна і небесна»; у планах створення віртуального університету та електронної бібліотеки разом із видавничим відділом «Бібліотека Премудрості» [9].

Звільнення о. Георгія Коваленка з офіційних посад в УПЦ МП сприяло йому, як речнику проукраїнського крила цієї церкви, створити позацерковні інтерактивні майданчики для широкого діалогу із суспільством, векторами якого є культурні, наукові, медійні, міжконфесійні сфери соціальних комунікацій. У публікаціях, виступах на конференціях, круглих столах, прес-конференціях, дискусіях, у блогах

Георгій Коваленко став головним транслятором таких тем: 1) відкрите православ'я, яке прагне діалогу з суспільством щодо сучасників викликів, 2) комунікація із православними (зокрема УПЦ КП) та католицькими і протестантськими конфесіями України щодо пошуку точок єдності, щоб, зберігаючи ідентичність кожної сторони, творити «майбутнє української релігійної спільноти, яке не в тому, щоб усіх об'єднати в одну структуру, а в тому, щоб співпрацювати заради спільного блага для нашого народу, щоби жити разом», 3) православ'я, яке прагне реформування, зокрема відновлення традиції соборноправності [7].

УПЦ КП із моменту свого буття в незалежній Україні також активно налагоджує соціальні комунікації, будучи присутньою як у церковному інформаційному середовищі, так і у світському. З листопада 2002 року прес-секретарем, а з травня 2008 року – головою інформаційного управління був призначений архієпископ Чернігівський і Ніжинський, секретар і постійний член Синоду УПЦ КП Євстратій (Зоря). 14 травня 2010 року на засіданні Синоду УПЦ КП за пропозицією патріарха Філарета інформаційно-видавниче управління було реорганізовано в дві окремі структури: видавничий відділ (керівник – митрополит Переяслав-Хмельницький і Бориспільський Димитрій) та інформаційне управління (до складу якого включено прес-центр та редакції офіційних видань; керівник – єпископ Васильківський Євстратій). Головним проектом інформаційного управління є сайт «Українська Православна Церква Київський Патріархат» (cerkva.info), який інформує про життя церкви та її предстоятеля патріарха Філарета, подає актуальні новини з життя конфесії, представляє позицію та діяльність УКЦ КП у суспільно-політичному житті України. Також інформаційне управління видає журнал «Православний вісник», що є офіційним періодичним друкованим виданням УПЦ Київського Патріархату (із 1992 року).

Блоги речника УПЦ КП Євстратія Зорі на сайтах «Главком», «Обозреватель», «Українська правда», у соцмережі Фейсбук покликані розширити аудиторію, до якої церква прагне доносити свою патріотичну та державницьку позицію. Також цей речник УПЦ КП є постійним учасником міжнародних конференцій, круглих столів, дискусій із проблем міжрелігійного діалогу, державно-церковних відносин тощо. Так, на 10 зустрічі з релігійного виміру міжкультурного діалогу на тему: «Мігранти та біженці: виклики і можливості – роль релігійних і нерелігійних груп», що відбулася в Раді Європи у Страсбурзі 6–7 листопада 2017 року архієпископ Євстратій (Зоря) наголосив, що внаслідок агресії Російської Федерації на Сході України та окупації Криму виникла велика кількість внутрішньо переміщених осіб, якими опікуються українські церкви. Владика також окреслив велику гуманітарну та миротворчу роль УПЦ КП у вирішенні проблем внутрішніх біженців в Україні, та запропонував започаткувати у Раді Європи платформу для постійного діалогу [11].

Отже, процес становлення інформаційних відділів православних, католицьких та протестантських конфесій України відбувався в умовах демократизації суспільно-релігійного життя України. Політичні, економічні та духовні перипетії буття українського соціуму сприяли формуванню таких структурних відділів, які б відповідали на виклики часу та адаптовувалися в мінливих умовах.

Так, діяльність синодальних структур двох найбільших українських православних церков, що відповідають за інформаційний напрям роботи, характеризується різним баченням своєї місії та місця в українському суспільстві. Зокрема, УПЦ МП через скоординоване функціонування синодальних установ, якими тривалий час керував Георгій Коваленко, сформувала сегментоване та структуроване інформаційне середовище, яке характеризується підтримкою поміркованої української парадигми розвитку цієї православної церкви. Медійний напрям, який ретранслює на українських теренах політику «русского мира», представлений діяльністю Василя Анісімова. Речник УПЦ КП Євстратій Зоря через представ-

лення позиції своєї церкви у міжнародних та українських владних структурах, на різних суспільних заходах та подіях репрезентує проукраїнський та продержавницький напрями, яким властива значна присутність УПЦ КП у суспільно-політичному житті України.

Колізії у православному релігійному сегменті, спричинені різними юрисдикціями УПЦ МП та УПЦ КП, визначили й форми діяльності інформаційних синодальних структур. Так, УПЦ МП якісно представлена в медіа-просторі друкованими та електронними ЗМІ (телевізійними, радіо, інтернет), фестивалем православного кіно «Покров» тощо. УПЦ КП має власні друковані та інтернет-медіа, які кількісно і якісно поступаються УПЦ МП, утім більше уваги приділяє присутності в світських медіа різних типів. Обидві православні церкви забезпечують соціальні комунікації із українським суспільством і через діяльність власних прес-служб.

Очільники інформаційних синодальних відділів – Георгій Коваленко, Василь Анісімов та Євстратій Зоря – у процесі налагодження соціальних комунікацій між церквою та суспільством через багатоманітні, зокрема, медійні форми (прес-конференції, прес-тури, круглі столи, лекції тощо), генерували різні вектори суспільно-релігійної інформації, як це окреслювала місія їхніх церков в умовах буття Української держави.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Василь Анісімов: «Господь не простит пролитой крови». – URL: <http://pravoslavye.org.ua>. (Дата обращения 12.12.2017)
2. Журнали засідання Священного Синоду Української Православної Церкви за 2014 рік. – URL: <http://sinod.church.ua/2014/09/16/zhurnali-zasidannya-svyashhennogo-sinodu-ukrajinskoji-pravoslavnoji-cerkvi-vid-16-veresnya-2014-roku/> (Дата звернення 12.12.2017)
3. Журнали засідання Священного Синоду Української Православної Церкви за 2016 рік. – URL: <http://sinod.church.ua/2016/02/09/zhurnali-zasidannya-svyashhennogo-sinodu-ukrajinskoji-pravoslavnoji-cerkvi-vid-29-sichnya-2016-roku/> (Дата звернення 12.12.2017)
4. Журнали заседания Священного Синода. – URL: <http://www.patriarchia.ru/db/text/4304773.html> (Дата обращения 12.12.2017)
5. Звіт протоієрея Георгія Коваленка про діяльність Синодального інформаційно-просвітницького відділу УПЦ у 2013 році. – URL: <http://info.church.ua/2013/11/22/zvit-protoidereya-georgiyakovalenka-pro-diyalnist-sinodalnogo-informacijno-prosvitnickogo-viddilul-urcu-2013-roci> (Дата звернення 12.12.2017)
6. Звіт Синодального інформаційно-просвітницького відділу за 2012 рік. – URL: <http://orthodox.org.ua> (Дата звернення 12.12.2017)
7. Протоієрей Георгій Коваленко: Митрополит Володимир був суб'єктом дії, митрополит Онуфрій таким не є – URL: <https://glavcom.ua/interviews/330826-protoiderej-georgij-kovalenko-mitropolit-volodimir-buv-sub%20%80%99jektom-diji-mitropolit-onufrij-takim-ne-je.html> (Дата звернення 12.12.2017)
8. Річний звіт про діяльність СІПВ УПЦ за 2009 рік. – URL: <http://festzmi.org/node/2262> (Дата звернення 12.12.2017)
9. Спектакль та презентація книжок: перша річниця ВПУ – URL: https://risu.org.ua/ua/index/all_news/orthodox/uoc/66248/ (Дата звернення 12.12.2017)
10. У Києві започаткували Відкритий православний університет Святої Софії – URL: https://risu.org.ua/ua/index/all_news/culture/theology/62720/ (Дата звернення 12.12.2017)
11. У Раді Європи у Страсбурзі представлена позиція УПЦ КП, УГКЦ та УПЦ (МП) у вирішенні конкретних проблем біженців та мігрантів, – URL: https://risu.org.ua/ua/index/all_news/ukraine_and_world/international_relations/68925/ (Дата звернення 12.12.2017)
12. XI Международный православный кинофестиваль «Покров». – Киев, 2013. – 142 с.

REFERENCES:

1. Vasiliy Anisimov: «Gospod' ne prostit prolitoy krovi» [Vasily Anisimov: «the Lord will not forgive the shedding of blood»]. – URL: <http://pravoslavye.org.ua>. (Accessed 12.12.2017)
2. Zhurnaly zasidannya Sviashchennoho Synodu Ukrainianskoji Pravoslavnoi Tserkvy za 2014 rik [The meeting of the Holy Synod of the Ukrainian Orthodox Church for 2014]. – URL: <http://sinod.church.ua/2014/09/16/zhurnali-zasidannya-svyashhennogo-sinodu-ukrajinskoji->

pravoslavnoji-cerkvi-vid-16-veresnya-2014-roku/ (Accessed 12.12.2017)

3. Zhurnaly zasidannia Sviashchenoho Synodu Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy za 2016 rik [The the meeting of the Holy Synod of the Ukrainian Orthodox Church for 2016]. – URL: <http://sinod.church.ua/2016/02/09/zhurnali-zasidannya-svyashhennogo-sinodu-ukrajinskoji-pravoslavnoji-cerkvi-vid-29-sichnya-2016-roku/> (Accessed 12.12.2017)

4. Zhurnaly zasedaniya Svyashchenogo Sinoda [The meeting of the Holy Synod]. – URL: <http://www.patriarchia.ru/db/text/4304773.html> (Accessed 12.12.2017)

5. Zvit protoiieria Heorhii Kovalenka pro diialnist Synodalnoho informatsiino-prosvitnytskoho viddilu UPTs u 2013 rotsi [The report of Archpriest George Kovalenko on the activities of the Synodal information and educational Department of UOC-MP in 2013]. – URL: <http://info.church.ua/2013/11/22/zvit-protoijereya-georgiyakovalenka-pro-diyalnist-sinodalnogo-informacijno-prosvitnickogo-viddilu-upcu-2013-roci> (Accessed 12.12.2017)

6. Zvit Synodalnoho informatsiino-prosvitnytskoho viddilu za 2012 rik [Report of the Synodal information and education Department for the year 2012]. – URL: <http://orthodox.org.ua> (Accessed 12.12.2017)

7. Protoiieria Heorhii Kovalenko: Mytropolyt Volodymyr buv subiektom dii, mytropolyt Onufrii takym ne ye [Archpriest George Kovalenko: Metropolitan Vladimir was the subject of the action, Metropolitan Onufry is not] – URL: <https://glavcom.ua/interviews/330826-protoijerej-georgij-kovalenko-mitropolit-volodimir-buv-sub%E2%80%99jektom-diji-mitropolit-onufrij-takim-ne-je.html> (Accessed 12.12.2017)

8. Richnyi zvit pro diialnist SIPV UPTs za 2009 rik [Annual report on the activities SPV of the UOC for the year 2009.]. – URL: <http://festzmi.org/node/2262> (Accessed 12.12.2017)

9. Spektakl ta prezentatsiia knyzhok: persha richnytsia VPU [The performance and presentation of the books: the first anniversary of the TLU] – URL: https://risu.org.ua/ua/index/all_news/orthodox/uoc/66248/ (Accessed 12.12.2017)

10. U Kyievi zapochatkuvaly Vidkrytyi pravoslavnyi universytet Sviatoi Sofii [In Kiev began to Open Orthodox University of St. Sophia] – URL: https://risu.org.ua/ua/index/all_news/culture/theology/62720/ (Accessed 12.12.2017)

11. U Radi Yevropy u Strasburzi predstavlena pozytsiia UPTs KP, UHKTs ta UPTs (MP) u vyrishenni konkretnykh problem bizhentsiv ta mihrantiv [In the Council of Europe in Strasbourg presented the position of the UOC-KP, UGCC and the UOC (MP) in addressing the specific problems of refugees and migrants], – URL: https://risu.org.ua/ua/index/all_news/ukraine_and_world/international_relations/68925/ (Accessed 12.12.2017)

12. XI Mezhdunarodnyy pravoslavnyy kinofestival' «Pokrov» [XI international Orthodox film festival «Pokrov»]. – Kiev, 2013. – 142 s.

Филипчук С., кандидат исторических наук, доцент кафедры религиоведения и теологии Национального университета «Острожская академия» (Острог, Украина), E-mail: svitlana.fylypchuk@oa.edu.ua

Інформаційний відділ УПЦ МП та УПЦ КП як генератори громадсько-релігійної комунікації.

Анотація. *Ісследовано становлення синодального інформаційних відділів УПЦ МП та УПЦ КП. Виявлені напрямлення та форми діяльності цих структур. Показана роль керівників інформаційних відділів в налаштуванні комунікації між церквою та обществом.*

Ключевые слова: *Синодального інформаційного відділа УПЦ МП, УПЦ КП, соціальні комунікації, СМІ.*

Fylypchuk S., PhD in historical sciences, associate professor of religious studies and theology, National University «Ostroh Academy» (Ostroh, Ukraine), E-mail: svitlana.fylypchuk@oa.edu.ua

Synodal information departments of the UOC MP and the UOC KP as generators of social and religious communication.

Annotation. *The modern information epoch causes the radical transformations of Christianity, in particular in the praxeological sphere. The synodal information departments play an exclusive role in the social communications between the society and the Orthodox confessions of the UOC-MP and the UOC-KP and generate, initiate, articulate and interpret the social-religious information. The relevance of the study is also conditioned by the strong development*

of religious, in particular, Christian media in Ukraine, which are considered by the confessions themselves as the means of missionary and educational activities.

The purpose of the research is to analyze different segments of the information departments activities of the UOC-MP and the UOC-KP and their leaders, who produce the communications of the churches in the social-religious media environment. To achieve the goal, the following tasks should be performed: to investigate the formation of the information synodal departments, to study the positioning of these departments and their leaders in the Ukrainian information space through the prism of the church mission.

The research revealed that the process of information departments' formation of Orthodox, Catholic and Protestant denominations of Ukraine, took place in the conditions of democratization of the social and religious life of Ukraine. The political, economic and spiritual vicissitudes of the Ukrainian society existence contributed to the formation of such structural divisions that responded to the time challenges and adapted to the changing conditions.

Thus, the activities of the synodal structures of the two largest Ukrainian Orthodox churches, that are responsible for the information direction of work, are characterized by different views of their mission and place in the Ukrainian society. In particular, the UOC-MP, through the coordinated functioning of the synodal institutions, which Georgy Kovalenko guided for a long time, has formed a segmented and structured information environment that is characterized by a support of the moderate Ukrainian paradigm of this Orthodox church development. The media direction, which rebroadcasts the policy of the «Russian world» on the Ukrainian territory is represented by Vasyl Anisimov's activities. The representative of the UOC-KP Yevstratii Zoria represents the pro-Ukrainian and pro-state trends, which are characterized by the significant presence of the UOC-KP in the political and social life of Ukraine, representing the position of his church in the international and Ukrainian authorities, at various social events.

The collisions in the Orthodox religious segment, caused by the different jurisdictions of the UOC-MP and the UOC-KP, also identified the activity forms of informational synodal structures. Thus, the UOC-MP is presented in print and electronic mass media (TV, radio, Internet), the Pokrov festival of the Orthodox cinema etc. The UOC-KP has its own print and internet media, which are quantitatively and qualitatively inferior to the UOC-MP, but more attention is paid to the participation in various secular media. Both Orthodox churches provide social communication with the Ukrainian society and through the activities of their own press services.

George Kovalenko, Vasyl Anisimov and Yevstratii Zoria are the leaders of the synodal information departments. They are in the process of establishing social communications between the church and the society through a variety of media forms (press conferences, press tours, round tables, lectures, etc.). They generated various vectors of social-religious information as the mission of their churches has outlined in the conditions of the Ukrainian state being.

Keywords: *synodal information departments, UOC MP, UOC KP, social communications, mass media.*

УДК 261.7

Филоненко А. С.,

доцент кафедры теории культуры и философии науки
философского факультета

Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина
(Харьков, Украина), E-mail: afilonenko1968@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТЕОЛОГИЧЕСКОЙ ЭСТЕТИКИ

Аннотация. *В статье исследуются возможности развития теологической эстетики как пролегоменов к систематическому богословию. Доказывается, что теологическая эстетика возникает в результате использования религиозными мыслителями современной французской феноменологии. Применение феноменологического анализа красоты в соединении с персонализмом позволяет богословам интерпретировать реальность Бога, человека, мира как систему гармонических отношений, характеризующихся драматической напряженностью и эсхатологичным устремлением к торжеству справедливости и гуманности.*

Ключевые слова: *современная теология, феноменология, герменевтика, метафизика*